

PROJEKT REKUK

Školení pro kuchaře a šéfkuchaře velkých kuchyní v oblasti udržitelného stravování a správy kuchyní

Modul Udržitelný jídelníček cvičení

Odmítnutí odpovědnosti:

Podpora Evropské komise při tvorbě této publikace nepředstavuje souhlas s obsahem, který odráží pouze názory autorů, a Komise nemůže být považována za odpovědnou za jakékoliv využití informací obsažených v této publikaci.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

RRNNNMMMMAAAA
Ressourcen Management Agentur

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Autorská práva a vlastnictví:

Vedoucí projektu:

Ressourcen Management Agentur (RMA)

Argentinierstr. 48/2nd floor, 1040 Vienna, Austria, www.rma.at

Hans Daxbeck, Nathalia Kisliakova, Alexandra Weintraud, Irene Popp, Nadine Müller, Stefan Neumayer, Mara Gotschim

Projektoví partneři (v abecedním pořadí):

Associazione Italiana per l'Agricoltura Biologica (AIAB Liguria)

Via Caffaro1/16 - 16124 Genova, Italy, www.aiabliguria.it/

Alessandro Triantafyllidis, Giorgio Scavino, Francesca Coppola

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Branišovská 1645/31A, České Budějovice 2, 370 05 České Budějovice, Czech Republic, www.jcu.cz

Prof. Ing. Jan Moudrý CSc., Doc Ing. Jan Moudrý PhD.

Thüringer Ökoherz (TÖH)

Schlachthofstraße 8-10, 99423 Weimar, Germany, www.oekoherz.de

Sara Flügel, Franziska Galander

CVIČENÍ 1: Ze kterých produktových skupin již nakupujete potraviny, regionálně? Zhruba odhadněte, kolik procent.

Skupina	Druh potraviny	Poznámka (%)
Nápoje		
Zelenina, saláty		
Ovoce		
Chléb, pečivo		
Mléko a mléčné produkty		
Maso, uzeniny, ryby, vejce		
Tuky a oleje		
Ostatní (koláče, pečivo, zákusky)		

individuálně

CVIČENÍ 2: Jaké potraviny nabízíte mimo sezónu? Nabízíte potraviny, které nepochází vašich zeměpisných šířek (exotické ovoce, mořské ryby atd.).

Potravina	Jídlo z ní vyrobené	Je dobře hodnoceno?

individuálně

CVIČENÍ 3: Definujte následující pojmy:

Co znamená regionalita ve vztahu k potravinám?

Regionální potraviny jsou potraviny, které se vyrábějí tam, kde se konzumují. Definice regionálních nebo národních produktů spočívá v tom, že se vyrábějí v okruhu do 100 až 150 km kolem zpracovatelské kuchyně.

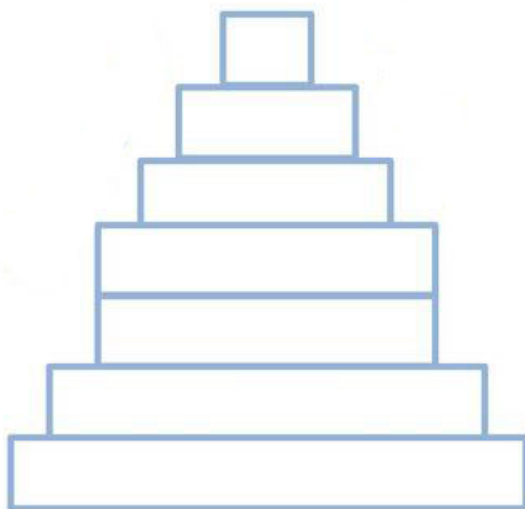
Co dělá potravinu sezónní?

Tento termín označuje potraviny, které jsou v určitém období roku dostupné buď regionálně nebo ve formě zboží.

CVIČENÍ 4: Zvolte kritéria, která by měla splňovat udržitelná strava. (5 kritérií)

- Biopotraviny
- Polotovary a hotové pokrmy
- Potraviny z konvenčního zemědělství
- Sezónní potraviny
- Potraviny z rozvojových zemí
- Čerstvě připravené jídlo
- Snížený podíl masa
- Krajské speciality
- Každodenní nabídka masa

CVIČENÍ 5: Připojte skupiny potravin k hladinám potravinové pyramidy.

individuálně

Potraviny:

Obiloviny a brambory

Nealkoholické nápoje

Tuky a oleje

Mléko a mléčné výrobky

Zelenina, luštěniny a ovoce

Ryby, maso, uzeniny a vejce

Sladkosti, slané výrobky

CVIČENÍ 6: Jaké domácí plody jsou čerstvé nebo dostupné po celý rok? Uveďte příklad.

individuálně

CVIČENÍ 7: Která domácí zelenina je čerstvá nebo je v ČR k dispozici po celý rok? Uveďte alespoň jeden příklad.

individuálně

CVIČENÍ 8: Které domácí ovoce a zelenina jsou v určitém čase dostupné pouze v ČR? Uveďte příklady s sezónou a uveďte, zda tyto potraviny zpracovávají.

Potravina	Roční období	Zpracování

individuálně

CVIČENÍ 9: Pro každou sezónu připravte vzorové menu: polévka, hlavní jídlo, salátová příloha a zákusek či dezert připravený ze sezónních a místních potravin:

jaro:

polévka:

salát:

hlavní jídlo:

dezert:

léto:

polévka:

salát:

hlavní jídlo:

dezert:

podzim:

polévka:

salát:

hlavní jídlo:

dezert:

zima:

polévka:

salát:

hlavní jídlo:

dezert:

individuálně

CVIČENÍ 10: Uved'te nejméně 3 přínosy udržitelného jídelníčku.

Regionální původ, čerstvé, sezónní produkty, šetrně vypěstované plodiny, zvířata chovaná dle zásad welfare, šetrně zpracované suroviny, není zatěžováno životní prostředí, jsou uchována pracovní místa na venkově...

CVIČENÍ 11: Uved'te alespoň 3 principy ekologického zemědělství:

Nepoužívá uměle vyrobená hnojiva a pesticidy, chová zvířata přírodním způsobem, v ekologické produkci zakázány příchutě, barviva, látky zvyšující chuť a stabilizátory. Ekologické zemědělství vyžaduje méně fosilních zdrojů energie a koncentrovaných krmiv. Váže plyny, které poškozují klima jako je CO2 v půdě prostřednictvím střídání plodin a organického hnojení. Utváří krajinu pomocí krajinných prvků (meze, stromořadí), vytváří vhodné stanoviště pro živočichy volně žijící. S omezením používá běžná léčiva pro zvířata a zajišťuje, že nebezpečné látky nemohou proniknout do podzemních vod.

CVIČENÍ 12: Jsou regionální, sezónní nebo ekologické potraviny udržitelné pochází-li z daleka? Odůvodněte odpověď.

Nejsou udržitelné. Doprava zatěžuje životní prostředí tak, že se ostatní výhody zruší.

CVIČENÍ 13: Jsou následující tvrzení správná nebo špatná?

- Emise CO₂ z potraviny se zvyšují se stupněm zpracování.

• Pravda

• Chyba

Polotovary a hotové potraviny šetří peníze tím, že snižují náklady na personál, i když jsou dražší než čerstvé potraviny.

• Pravda

• Chyba

Ceny konvenčních potravin nezohledňují environmentální a sociální náklady na jejich výrobu a zpracování.

• Pravda

• Chyba

Teoreticky můžete denně užívat 5 porcí ovoce a zeleniny v jídle.

• Pravda

• Chyba

Často vysoký obsah soli v hotových jídlech může být škodlivý, zejména u lidí s vysokým krevním tlakem.

• Pravda

• Chyba

Ze srovnání zeleniny pěstované ve sklenících se zeleninou pěstovanou venku je spotřeba energie až 34krát vyšší a emise CO₂ 18krát vyšší.

• Pravda

• Chyba

CVIČENÍ 14: Přiřaďte popisy a příklady pro každou úroveň pohodlí.

Konvenience	Stupeň zpracování %	Popis	Příklady
Základní stupeň	0		
Předpřipravené	15		
Hotové k vaření	30		
Polotovary	50		
Hotová jídla neohřívaná	100		
Hotová jídla	100		

Individuálně

Po zahřátí je potravina prodejná	Hotová jídla (jednosložková nebo hotová jídla)
Příprava ještě musí být provedena v kuchyni.	pečení chleba
Bez přípravy na vaření	filé, těstovin, zmrazené zeleniny
Mícháním různých potravin se připraví hotová jídla.	Salátový dressing, bramborová kaše
K okamžité spotřebě,	chleba, pečivo, těstoviny
Potraviny musí být připraveny před vařením.	Ryby, mleté maso, zelenina

CVIČENÍ 15: Uvedte příklady toho, jak mohou být ekologické potraviny používány v komerčních kuchyních bez zatížení rozpočtu (minimálně 3 příklady).

Individuálně

CVIČENÍ 16: Definujte:

Technologická kvalita

Technologická kvalita znamená vhodnost pro různé formy zpracování v průmyslu i v kuchyni (např. výtěžnost, barevná stálost, loupateľnost, vhodnost k pečení, vaření, smažení a konzervaci), transport a odolnost při skladování.

Senzorická kvalita

Senzorickou kvalitou míníme vlastnosti produktu které lze vnímat smysly. (vůně, chuť, tvar, čistota, barva, velikost, neporušenost, hmotnost a jednotnost vzhledu). Na naše rozhodování o koupi a konzumaci potraviny má podvědomě rozhodující vliv.

Hygienická kvalita

Kontaminace cizorodými a škodlivými látkami

Nutriční kvalita

Nutriční (výživová) hodnota zahrnuje aspekty jako obsah látek pozitivně ovlivňující lidskou výživu, vnitřní skladbu a vzájemné poměry obsažených látek.

CVIČENÍ 17: Dejte alespoň 2 klady a zápory pro různé výstupní systémy výdeje jídel.

Dovezená jídla

výhody:	nevýhody:
---------	-----------

Pultový výdej

výhody:	nevýhody:
---------	-----------

individuálně

CVIČENÍ 18: Zjistěte alespoň tři možnosti, jak vytvořit stávající plán stravování efektivnější z hlediska zdrojů:

individuálně

CVIČENÍ 19: Jsou pokrmy nabízené v kuchyni šité na míru výživovým potřebám účastníků?
Pokud ano, jak?

individuálně

CVIČENÍ 20: Jaké znáte známky označení původu?
"Chráněné označení původu" (například olomoucké tvarůžky)

individuálně

"chráněné zeměpisné označení" (například České pivo)

individuálně

CVIČENÍ 21: Jaké jsou možné problémy při změně jídelníčku se kterými se můžete osobně setkat. Uveďte alespoň 3 příklady a pokud je to možné, vhodné řešení pro vaši situaci.

individuálně

CVIČENÍ 22: Která skupina potravin má nejvyšší emise CO₂?
Označte příslušnou skupinu a odůvodněte svou odpověď.

- nápoje
- zelenina a salát
- ovoce
- obilné pokrmy
- mléko a mléčné výrobky
- Maso, uzeniny, ryby a vejce
- tuky a oleje
- Ostatní (koláče, pečivo, občerstvení)

Živočišné produkty, zvláště od přežvýkavců (krávy, ovce), kteří produkují v žaludku skleníkový plyn metan a zatěžují jím ovzduší.